

Internet v našem življenju

■ **Neža Miklič**, univ. dipl. soc. del., univ. dipl. sociologinja; dolgoletna kriminalistka, ki se je aktivno ukvarjala s preiskovanjem najrazličnejših oblik zlorab in nasilja v družini. Je avtorica preventivnega projekta *Policist Beno, kaj pa zdaj?*. Sedaj je predavateljica kriminalistike na *Višji policijski šoli* na *Policijski akademiji*.

Svetovni splet je sestavni del življenja otrok in mladostnikov. Mladi na internetu preživijo vse več časa. Uporabljajo ga za različne dejavnosti, med katerimi so na vrhu seznama: 'druženje', klepetanje in igranje različnih iger. Omogoča jim tudi dostop do glasbe in filmov. Z vidika staršev naj bi splet mladim omogočal predvsem dostop do informacij in učenje.

Razlike med generacijami

Vsaka generacija odrasča v različnih okoliščinah. Vrnite se v čase, ko ste bili vi mladi, ali še bolje, v čase, ko ste bili najstniki. S kakšnimi spremembami se vaši starši tedaj niso strinjali? Z oblaci? Glasbo ali gledanjem televizije? Je bilo morda preveč telefoniranja, tistega klasičnega, s stacionarnega telefona in z razpotegnjenim kablom v drug prostor? Bili so res drugi časi. Tako kot so bili povsem drugi časi, ko so odraščali in bili mladi naši starši, stari starši sedanje generacije.

Mladi tega tisočletja si ne morejo predstavljati, da je pravzaprav še nedolgo nazaj obstajal svet brez spletnih povezav in prenosnih telefonov.

Površna ocena izkazuje, da gre za nepremostljive razlike med generacijami. Stališče, da je tehnologije odločno preveč, deluje kot dejstvo. Ne vzbujata niti pomislekov niti kritike. Odrasle, predvsem starše, skrbi, da otroci in mladi nimajo več brezskrbnega otroštva ter da jih tehnologija ropa pomembnih življenjskih izkušenj in odno-

sov. Odrasli ocenjujejo s svojega vidika in individualnega zgodovinskega spomina ali obdobja – sami so se kot otroci od jutra do noči igrali zunaj. Pri tem zelo radi pozablja-jo na to, kakšni so oni sami danes, kakšen je njihov odnos do tehnologije 'tu in zdaj'. Se odrasli res tako zelo razlikujejo od svojih otrok, ko gre za uporabo spleta? Poleti leta 2016 se je norveška konservativna premierka Erna Solberg zaradi (takrat) napovedanega izstopa Velike Britanije iz EU na Slovaškem udeležila uradnega obiska. Med sestanki si je vzela odmor in v starem delu Bratislave skupaj s telesnimi stražarji, nekaterimi funkcionarji in televizijsko ekipo z mobilno igro Pokemon GO 'lovila' Pokemone. Mediji niso podrobno poročali o delu uradnega obiska, večjo težo so usmerili v podrobnosti igranja mobilne igre. Norveška premierka ni izjema. Različne raziskave navajajo, da odrasli svoje telefone preverjajo do 200-krat na dan ali na vsake 4 minute! Odrasli prav tako kot mladi avtomatsko pregledujejo družabna omrežja in elektronsko pošto, četudi je že vnaprej povsem jasno, da ne bodo videli ničesar pomembnega, še manj zanimivega. Sodobni čas nam potrošniško narekuje, da

Ključen je odnos odraslih. Otrokovi starši lahko s svojimi nepremišljenimi objavami spravijo svojega otroka v položaj žrtve.

Foto: Matej Hozjan

je življenje brez pametnih telefonov nemogoče, prepričuje nas, da bomo s pomočjo pametnih telefonov bistveno bolj povezani, da se bomo manj dolgočasili in da bomo celo bolj svobodni ali varni. Realnost kaže tudi drugačno plat, in sicer da veliko ljudi uporablja telefon z namenom, da se izogne stikom z drugimi.

Biti v stiku z resnično osebo

Ameriška sociologinja Sherry Turkle ugotavlja, da pametni telefoni spreminjajo dinamiko odnosov v družinah, prijateljstvih in seveda tudi ljubezenskih odnosih. Behavioristi in psihologi so se v povezavi z naraščanjem uporabe svetovnega spleta in spletnih družabnih omrežij ukvarjali večinoma z vprašanjem njihovega vpliva na mlade.

Ugotovili so, da razširjena uporaba spleta in z njim povezanih tehnologij močno vpliva na razvoj človeškega uma tako s stališča njegovih kognitivnih sposobnosti kot tudi vedenjskih vzorcev.

Prenehati moramo otrokom predstavljati današnji svet tako, da si bodo mislili, da je vse, kar je potrebno, računalnik. Računalnik je dobra stvar, toda le kot orodje.

Nikoli ne more nadomestiti človeka, človeškega odnosa, topline, matrine nežne roke.

(Federico Mayor, bivši generalni direktor Unesca)

Pogovori z drugimi so namreč prava eksplozija čustev in pozornosti. Otroci radi delijo mnenja in fotografije na družabnih omrežjih, konkretnih stvari in čustev pa žal ne delijo več. Neposrednega pogovora se otroci vedno bolj bojijo. Raje 'tekstajo', kot govorijo. Sherry Turkle je v pogovorih z učitelji ugotovila, da otroci ne prepoznajo več neposrednih čustev na sogovorniku. Učitelji so sociologinji povedali, da otroci vedno manj razumejo druge otroke; niti ne vedo več, kdaj druge otroke prizadenejo. Otroci drug drugemu ne znajo več zaupati, ker namesto v oči gledajo v svoje elektronske naprave. Ne zgolj prepoznati čustvo, zelo težavno in naporno se je namreč na čustvo tudi primerno odzvati; telefon pa omogoča 'instant' pobeg.

Ameriška sociologinja Nancy Jo Sales v svoji knjigi Ameriška dekleta, družabna omrežja in skrivno življenje najstnikov (Social Media and the Secret Lines of Teenagers) navaja, da ima v Ameriki kar 73 % najstnikov svoj pametni telefon. Najstniki so po njenih ocenah tudi po 11 ur dnevno 'priklopljeni' na elektronske naprave in otroci, mlajši od šest let, so že bili soočeni s spletno pornografijo. 92 % ameriških otrok je 'online', še preden so stari dve leti.

Slovenski prostor ni oaza. Že dve- ali triletniki znajo poiskati risanko na tabličnem računalniku, ki vedno bolj postaja 'varuška', medtem ko starši brskajo po svojem pametnem telefonu ali tabličnem računalniku. Otroci prve triade osnovne šole v šolo nosijo svoje mobilne telefone in se s sošolci

pogovarjajo o tem, katere igrice igrajo. Za najstnike je pametni telefon statusni simbol in neredke so situacije, ko najstniki v krogu nemo strmijo v prazno, vse dokler v roke ne vzamejo vsak svoje pametne naprave. Potem za isto mizo 'navidezno' komunicirajo preko naprav.

Nevarne posledice

Ključen je odnos odraslih. Otrokovi starši so lahko tisti, ki s svojimi nepremišljenimi objavami spravijo svojega otroka v položaj žrtve. Novopečeni starši so izjemno veseli in mnogi si želijo svoje srečne trenutke deliti tudi na spletu. Vse več je staršev, ki se jim zdi prav, da še tako intimne podrobnosti sporočijo širnemu svetu že pred otrokovim rojstvom. Začnejo z objavami slik zarodka in otroku v njegovem imenu že ustvarijo profil na Twitterju ali Facebooku. Ne razmišljajo o posledicah svojih dejanj, ko objavljajo slike in posnetke svojih otrok, ko le-ti npr. sedijo na kahljici, ne pomislijo na počutje osnovnošolca, ko mu bodo njegovi sošolci in vrstniki, katerih mnenje je ključno, predložili tovrstne zadetke na svetovnem

spletu. Za 'piko na i' posnetkov zagotovo ne bodo obdržali zase, delili jih bodo naprej, zgolj za trenutek zadovoljstva, zabave ali naslade. Tudi oni se ne bodo zavedali posledic svojih ravnanj.

Ameriški raziskovalci so se usmerili še na ugotavljanje posledic tehnologije pri odraslih oz. starših in na to, kako njihove vedenjske spremembe vplivajo na odraščanje otrok oziroma njihovo vzgojo. Tehnološki pripomočki, predvsem telefoni, ki jih uporabljajo starši, so pri večini otrok povzročili močne negativne občutke. Prizadeti otroci so navedli tri najbolj kritične primere zemanjaranja s strani staršev, ko so ti bili zatopljeni v svoje naprave: med skupnimi obroki, med prevozom v šolo ali iz nje in med obiskom športnih prireditev ali aktivnosti. In otroci? Ti so prosili svoje starše, naj prenehajo z brkljanjem po svojih mobilnih telefonih. Starši so se odzvali klišejsko: »Samo še to in končam.« Zveni znano?

Res je, moderen način življenja človeka sili v stalen stik z delom, a skrb in vzgoja otrok sta prednostni nalogi odraslih. Tudi zato bo tej tematiki posvečen prispevek v naslednji številki revije Vzgoja. ◀

Foto: Nataša Pezdur